

KANTELU

Te ja [REDACTED] arvostelette yhteisessä 8.12.2010 oikeuskanslerille osoittamassanne kirjoituksessa ampuma-aselain ja poliisilain muutosten valmistelua ja eduskuntakäsittelyä. Esitätte oikeuskanslerin vastattavaksi kolmisenkymmentä kysymystä, jotka koskevat eduskunnan hyväksymien lainmuutosten tulkintaa. Kysymykset liittyvät ampuma-aselain muutettuihin 2, 3, 19, 27, 43, 45, 45c, 45d, 53a, 67 ja 67b §:iin sekä poliisilain muutettuihin 35 ja 36 §:iin. Esitätte myös, että tarvittaessa asiasta pyydetäisiin lausunnot eri tuomioistuimilta ennen kuin lainmuutokset esitellään vahvistettavaksi tasavallan presidentille.

Olette vielä toimittaneet 8.12.2010 ja 10.1.2011 lisäkirjoituksia sekä 8.2.2011 tiedustelun.

ASIAKIRJASELVITYS

Mainitsemanne lainmuutokset liittyvät sisäasiainministeriössä valmisteltuun ja 26.9.2010 eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen 106/2009 vp laiksi ampuma-aselain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumista koskevan lisäpöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Hallituksen esitykseen liittyvät lainsäädäntöasiakirja ovat olleet tarpeellisin osin käytössäni.

TAPAHTUMATIETOJA

Lainsäädäntöasiakirjoista ilmenee, että hallituksen esitystä 106/2009 vp valmisteltaessa oli pyydetty lausunnot 41 intressi- ja asiantuntijataholta, joista lausunnon antoi 34 tahoja. Neljä tahoja antoi lausunnon pyytämättäkin.

Hallituksen esitystä eduskunnassa käsiteltäessä hallintovaliokunta antoi mietintönsä 16/2010 vp, jota laadittaessa käytettävänä oli muun muassa perustuslakivaliokunnan lausunto 18/2010 vp. Perustuslakivaliokunta kuuli kahdeksaa asiantuntijaa. Hallintovaliokunta kuuli 45 asiantuntijaa, ja lisäksi kirjallisen lausunnon antoi 17 tahoja.

Hallintovaliokunnan tekemät muutosehdotukset koskivat mm. ampuma-aselain muutosehdotuksen 45, 45c, 45d, 67 ja 67b:iä sekä poliisilain muutosehdotuksen 35 §:ää. Eduskunta hyväksyi 27.10.2010 hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten sisällön hallintovaliokunnan mietinnön mukaisesti (EV 149/2010 vp).

RATKAISU

Eduskuntalain säätämiseen liittyviä näkökohtia

Eduskuntalain säätäminen, mukaan luettuna lain muuttaminen, ja sen sisällön harkitseminen on yhteiskuntapoliittinen tarkoituksenmukaisuuskysymys. Varsinainen lainvalmistelu tapahtuu asianomaisessa ministeriössä, joka laatii lakiehdotuksen tai lakiehdotukset sisältävän hallituksen esityksen. Valtioneuvoston yleisistunto päättää ministeriöstä tapahtuvasta esittelystä hallituksen esityksen esittelemisestä tasavallan presidentille, joka päättää esityksen antamisesta eduskunnalle. Lakiehdotuksen hyväksymisestä ja lain sisällöstä päättää viime kädessä eduskunta, joka tarvittaessa selvittää, että säädettävän lain säännökset ovat sopuoinnussa perustuslain kanssa. Lain perustuslainmukaisuuden tutkiminen on ensi sijassa etukäteistä, mikä tarkoittaa sitä, että eduskunnan perustuslakivaliokunta tutkii perustuslain 74 §:n mukaan tarvittaessa lakiehdotuksen perustuslainmukaisuuden.

Eduskunta käyttää sille kuuluvaa lainsäädäntövaltaa pääasiallisesti hallituksen esityksiin sisältyvien lakiehdotusten pohjalta siten kuin perustuslaista ja eduskunnan työjärjestyksestä lähemmin ilmenee. Säädösvalmistelusta riippuu, millaiseksi lakiehdotusten käsittely muodostuu eduskunnassa. Eduskuntakäsittelyn aikana lakiehdotuksiin voidaan syystä tai toisesta tehdä ja tehdään muutoksia. Puuteiden korjaaminen enemmälti ei kuitenkaan oikein hyvin sovellu eduskunnan tehtäviin, jos korjaaminen edellyttää lainvalmistelun kaltaista toimintaa. Vaarana on, että eduskunnan hyväksymään lakiin saattaa korjaamisesta huolimatta puutteellisesta lainvalmistelusta johtuen jäädä aukollisia ja tulkintaa vaativia seikkoja, joita lakia soveltavat viranomaiset ja viime kädessä tuomioistuimet joutuvat ratkaisemaan. Tuomioistuimen joutumista jatkamaan lainsäätäjän työtä tulisi välttää.

Lain vahvistamiseen liittyviä näkökohtia

Kirjoituksessa esittämämme toimenpiteet kohdistuvat lainvahvistamismenettelyyn. Perustuslain 77 §:n 1 momentista ilmenee, että tasavallan presidentin on päätettävä eduskunnan hyväksymän lain vahvistamisesta kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun laki on toimitettu vahvistettavaksi. Presidentti voi hankkia laista lausunnon korkeimmalta oikeudelta tai korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Oikeuskanslerin tehtävät lainvahvistamismenettelyssä pohjautuvat valtioneuvoston laillisuusvalvontaa koskevaan perustuslain 108 §:n, jonka puitteissa oikeuskansleri tarkastaa säännön mukaisesti sekä valtioneuvoston yleisistuntoa että tasavallan presidentin istuntoa varten laaditut esitysluonnokset.

Kantelunne on otettu huomioon esityslistan tarkastamisessa. Käytettävissäni olevista selvitysasiakirjoista ilmenee, että puheena olevaan lainsäädäntöhankkeeseen on liittynyt periaatteellisia ja kiistanalaisia asioita. Edellä on todettu, että tämän julkisuutta saaneen hallituksen esityksen valmisteluun ja eduskuntakäsittelyyn liittyen oli järjestetty varsin laajat kuulemiset, joiden yhteydessä oli mahdollisuus esittää monenlaisia, myös kriittisiä huomautuksia. Kantelu- ja selvitysasiakirjoista ei ilmene, oliko kantelussa esittämiänne kysymyksiä vastaavia huomautuksia esitetty asian käsittelyn eri vaiheissa. Lainvalmistelussa ja valiokuntakäsittelyissä on tullut harkita, mikä merkitys esitetyille huomautuksille annetaan. Viime kädessä hallintovaliokunnan käsittelyssä lakiehdotuksiin oli tehty muutosehdotuksia, jotka eduskunta oli sittemmin hyväksynyt.

Arviointi ja toimenpiteet

Eduskunnan vastaus 149/2010 on esitelty tasavallan presidentille. Ottaen huomioon, mitä olette kirjoituksissa esittänyt ja mitä asian käsittelystä on edellä esitetty, ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että eduskunnan säätämien lainmuutosten soveltamisen yhteydessä voi syntyä tulkinnallisia tilanteita. Tämä mahdollisuus yksistään ei kuitenkaan ole sellainen, että minulla olisi ollut oikeudellisia perusteita esittää, että asiassa hankittaisiin korkeimpien oikeuksien lausunnot. Minulla ei ole ollut myöskään perusteita tehdä perustuslain 112 §:ssä tarkoitettua huomautusta lakien vahvistamista vastaan. Tasavallan presidentti on tänään muun muassa vahvistanut lain ampuma-asetlain muuttamisesta ja lain poliisilain muuttamisesta sekä määrännyt lait tulemaan voimaan 13.6.2011.

Lopuksi kiinnitän huomiota siihen lakien voimaantuloon liittyvään näkökohtaan, että viranomaisten tulee seurata hallinnonalallaan lakien soveltamista. Havaittaessa puutteellisiin säännöksiin tai muihin seikkoihin perustuvia soveltamisongelmia tulee harkita, millaisiin toimenpiteisiin niiden johdosta on ryhdyttävä. Tarvittaessa asiantilan korjaamiseksi tulee ryhtyä toimenpiteisiin säännösten tarkistamiseksi.

Edellä lausutuun perustein kirjoitukset eivät ole antaneet aihetta toimenpiteisiini. Pyydän Teitä saattamaan tämän ratkaisun asiakumppaninne [REDACTED] tietoon.

Oikeuskansleri

Jaakko Jonkka

Esittelijäneuvos

Jorma Snellman